

MITÄ MAHDOLLISUUKSIA ON ENNAKOIDA JA VARAUTUA

JÄRKEVÄÄ SUUNNITTELUA PAHAN PÄIVÄN VARALLE

MITÄ JOS?????

- * Oletko ajatellut, mitä tapahtuu sinun kohdallasi, jos
- * avo- tai avioliitto päättyy joko puolison kuolemaan tai eroon tai olet itse se, joka menehtyy
- * tulet toimintakyvyttömäksi joko tapaturman tai sairauden vuoksi,
- * sinulla on alaikäisiä lapsia ja jotain odottamatonta tapahtuu
- * joku sopimuksesi ei toimikaan kuten oletit

KÄSITELTÄVIÄ ASIOITA

- * Esityksessä käydään läpi pääkohtia ja peruseriaatteita liittyen
- * avioliittoon , avoliittoon ja niiden keskeisimpiin eroihin ja vaikutuksiin;
- * avio-oikeuteen ja avioehtoon;
- * edunvalvontaan ja erityisesti edunvalvontavaltuutukseen;
- * sukupolvenvaihdokseen ja eräisiin muihin sopimuksiin.

MITÄ HALUAN TÄNÄÄN SINULLE SANOA?

- * Esitys ei tee sinusta lakimiestä eikä pyri käsittelemään kaikkia yksityiskohtia ja vaihtoehtoja vaan **toimimaan herätteenä pohtimaan sinun tärkeitä asioitasi**
- * Eri elämänvaiheissa elävillä on erilaisia tavoitteita ja painotuksia mutta useimmiten käsiteltävät asiat liittyvät toisiinsa ja kannattaa miettiä kokonaisuutena
- * Kun omat tavoitteet ja toiveet selkiytyvät, kannattaa keskustella asiantuntijan kanssa rehellisesti ja avoimesti, jotta jokaiselle löytyy omaan tilanteeseen parhaiten sopiva ratkaisu

AVIO tai AVOLIITTO, yhden kirjaimen eroko?

- * Avioliittolain säännökset eivät koske avoliittoa millään osin
- * Avopuolisoilla ei ole keskinäistä elatusvelvollisuutta
- * Avoliiton perusteella ei synny oikeutta toisen osapuolen omaisuuteen (vrt avioliiton avio-oikeus)
- * Tämä lähtökohta säilyy myös niiden avoliittojen osalta, joihin sovelletaan 1.4.2011 voimaan tullutta lakia avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta (26/2011)

VARAT JA VELAT AVOLIITOSSA

- * ”Yhteinen omaisuus” ja yhteinen omaisuus
- * Nimiperiaate päälähtökohta eli se omistaa kenen nimiin on ostettu tai voi osoittaa esineen omakseen
- * Ellei voida osoittaa omistajaa, katsotaan omaisuus omistetun yhteisesti, esim. koti-irtaimisto yleensä
- * Veloista vastaaminen samoin nimiperiaatteen mukaan pääsääntö
- * Menojen jakamisesta voi sopia etukäteen kuten omaisuuden jakamisestakin eron varalle

Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta

- * Soveltuu avopuolisoihin, jotka ovat asuneet yhteistaloudessa vähintään viisi vuotta tai joilla on yhteinen tai yhteisessä huollossa oleva lapsi
- * Irtainten esineiden osalta sovelletaan ns. yhteisomistusolettamaa
- * Laki mahdollistaa hyvityksen vaatimisen tilanteessa, jossa avopuoliso on työllään tai varallisuuspanoksellaan auttanut toista avopuolisoa kartuttamaan tai säilyttämään tämän omaisuutta

Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta

- * Avopuolisot voivat sopia siitä, että em. säännöksiä ei sovelleta heihin
- * Avopuolisot voivat uuden lain mukaan sopia erottelusta ja hyvityksestä keskenään
- * Jos sopiminen ei onnistu, erottelua varten voi hakea käräjäoikeudelta pesänjakajan määräämistä
- * Oikeus hyvitykseen raukeaa, jos sitä ei ole vaadittu 6 kk:n kuluessa omaisuuden erottelusta, viimeistään kolmen vuoden kuluessa erilleen muutosta tai avopuolison kuolemasta

AVOLIITON PURKAUTUMINEN PUOLISON KUOLEMAN JOHDOSTA

- * Avoliiton purkautuessa avopuolison kuoleman johdosta, on mahdollista hakea harkinnanvaraista avustusta kuolinpesästä, jos avopuoliso on ollut riippuvainen taloudellisesti kuolleesta avopuolisosta-> verovaikutukset huomioitava!
- * Avopuoliso ei saa perintöoikeutta lain nojalla
- * Huom. testamentti -> perintövero saattaa olla huomattavasti korkeampi kuin aviopuolisolla

AVIOLIITTO JA AVIO-OIKEUS

- * Mitä avio-oikeus on?
- * Koskeeko se myös ennen avioliittoa hankkimaani velatonta asuntoa tai muuta omaisuutta?
- * Koskeeko se myös lahjaksi saamaani omaisuutta?
- * Saanko avioliiton aikana myydä omaisuuttani kertomatta puolisolalle tai pitääkö minun antaa rahoista puolet puolisololleni?

AVIOLIITTO JA AVIO-OIKEUS, AVIOEHTO

- * Määrämuotoinen asiakirja
- * Rekisteröitävä maistraattiin
- * Solmitaan ennen avioliittoa tai sen aikana, voidaan muuttaa tai peruuttaa yhteisestä sopimuksesta
- * Voidaan sopia, että joko kaikki omaisuus on avio-oikeudesta vapaata molemmin puolin/vain toisen osalta tai siten, että tietty omaisuus jää avio-oikeuden ulkopuolelle, nykykäsityksen mukaan voidaan myös sopia siitä, sovelletaanko sitä avioliitonpäättymisperusteesta riippuen
- * Sovittelu- ja kohtuullistamiskynnys varsin korkea

AVIO-OIKEUDESTA

- * Ellei avioehto tai muuta avio-oikeutta rajaavaa määräystä ole, on kaikki omaisuus avio-oikeuden alaista, niin ennen avioliittoa omistettu, sen aikana hankittu kuin peritty tai lahjana saatu
- * Testamentissa tai lahjakirjassa voidaan määrätä, ettei saajan aviopuolisolla ole avio-oikeutta kyseiseen omaisuuteen, kaupassa sitä ei voi määrätä
- * Ositus tai erottelu avioliiton päättyessä riippuen siitä, onko avio-oikeutta tai ei. Avio-oikeus konkretisoituu.
- * Tasinko -> tasingonmaksuvelvollinen saa valita lajin

TESTAMENTTI

- * Määrämuotoinen kuolemanvaraisasiakirja, **tehtävä huolellisesti**, koska testaattorin kuoltua sitä ei voi korjata
- * **Pidettävä ajantasalla**
- * Verotukselliset näkökohdat, nykyään puoliso voi periä alle 110.000 €, alaikäiset alle 80.000 € ja muut alle 20.000 € verotta
- * Mietittävä eri tilanteet tarkoin: kuka omistaa mitäkin ja mitä tavoitellaan
- * Omistajan määräämisvallan näkökulma: omastaan voi määrätä, ei toisen omaisuudesta
- * Yrityksen toimivuuden näkökulma myös maatilaperimyksessä
- * Lakiosa
- * ”Sisarosuudet” ongelmako SPV:n jälkeen
- * Hallintaoikeuden etuja ja haittoja: veroseikat, luovutukset, tuotto, ERITYISESTI METSÄ

HOLHOUSTOIMILAIN MUKAAN LUVANVARAISET TOIMET Holh TL34 §

- * Jollei laissa toisin säädetä, edunvalvojalla ei ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta:
- * 1) luovuttaa tai vastiketta antamalla hankkia kiinteää omaisuutta tai sellaista maanvuokra- tai muuta käyttöoikeutta rakennuksineen, joka voidaan maanomistajaa kuulematta siirtää kolmannelle;
- * 2) luovuttaa pantiksi omaisuutta tai muulla tavoin perustaa siihen panttioikeutta;
- * 3) luovuttaa kiinteää tai muuta 1 kohdassa tarkoitettua omaisuutta toisen käytettäväksi pitemmäksi ajaksi kuin viideksi vuodeksi tai pitemmäksi ajaksi kuin vuodeksi täysi-ikäisyyden alkamisesta;
- * 4) ottaa muuta lainaa kuin valtion takaamaa opintolainaa taikka sitoutua vekselivastuuseen tai vastuuseen toisen velasta;
- * 5) ryhtyä harjoittamaan elinkeinoa päämiehensä lukuun;
- * 6) tehdä sopimusta avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön perustamisesta taikka tällaiseen yhtiöön liittymisestä;
- * 7) luopua perinnöstä tai luovuttaa päämiehensä perintöosuutta;
- * 8) tehdä sopimusta kuolinpesän yhteishallinnosta;

Jatkuu Holh TL 34 §

- * 9) tehdä sopimusta omaisuuden osituksesta tai erottelusta taikka perinnönjaosta, joka toimitetaan ilman perintökaaren ([40/1965](#)) [23 luvussa](#) tarkoitettua pesänjakajaa; ([14.1.2011/32](#))
- * 10) luovuttaa tai vastiketta antamalla hankkia asumisoikeusasunnoista annetussa laissa ([650/1990](#)) tarkoitettua asumisoikeutta taikka osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat hallitsemaan huoneistoa tai muuta osaa rakennuksesta tai kiinteistöstä, lukuun ottamatta 13 kohdan g alakohdassa tarkoitettuja osakkeita tai osuuksia; ([25.5.2007/649](#))
- * 11) luovuttaa 10 kohdassa tarkoitettun asumisoikeuden, osakkeiden tai osuuksien nojalla hallittua huoneistoa tai muuta osaa rakennuksesta tai kiinteistöstä määräaikaisella sopimuksella toisen käytettäväksi pitemmäksi ajaksi kuin viideksi vuodeksi tai pitemmäksi ajaksi kuin vuodeksi täysikäisyyden alkamisesta; ([25.5.2007/649](#))
- * 12) myydä tai myytäväksi hakkauttaa metsää, ottaa myytäväksi kiveä, soraa, hiekkaa, savea, turvetta tai multaa päämiehen maalta tai luovuttaa oikeutta sen ottamiseen, jollei se tapahdu holhousviranomaisen hyväksymän omaisuuden hoitosuunnitelman mukaisesti; eikä
- * 13) antaa rahalainaa tai vastiketta antamalla hankkia sijoituspalvelulain ([747/2012](#)) [1 luvun 14 §:ssä](#) tarkoitettuja rahoitusvälineitä taikka osuuksia yhteisöissä lukuun ottamatta:
- * a) varojen tallettamista Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneeseen luottolaitokseen; jatkuu...

EDUNVALVONTAVALTUUTUS

- * Varautuminen omaan toimintakyvyttömyyteen
- * Laki ollut voimassa n. 10 vuotta
- * Ei vielä oikeuskäytäntöä linjaamassa
- * Edunvalvontavaltakirjan voi antaa jokainen 18 vuotta täyttänyt, joka ymmärtää valtakirjan merkityksen
- * Valtuutus on tarkoitettu tulemaan voimaan siinä tapauksessa, että tekijä tulee ”sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan, jonka yleensä lääkäri toteaa

EDUNVALVONTAVALTUUTUKSESTA

- * Edunvalvontavaltuutuksen voimaan saattaminen ei rajoita päämiehen oikeustoimikelpoisuutta ainakaan teoriassa
- * Valtuuttaja voi määrätä valtuutetun edustamaan itseään sekä taloudellisissa että muissa valtuuttajan henkilöä koskevissa asioissa
- * Valtuutettuna voi toimia ainoastaan luonnollinen henkilö (sotu) eikä valtuutusta voi siirtää
- * Valtuutetun ja varavaltuutetun henkilö tulee miettiä tarkkaan mahdollisten esteellisyyksien poissulkemiseksi

EDUNVALVONTAVALTUUTUKSESTA

- * Valtuuttaja voi jakaa työ eri valtuutetuille
- * Valtuuttaja voi antaa luvan myös sellaisiin toimiin, jotka ilman mainintaa vaatisivat maistraatin luvan
- * Tarkoitus on, että valtuuttaja voi määrätä sekä henkilön, **kenet** haluaa asioitaan hoitamaan että vapaudet ja valtuudet, **miten** valtuutettu saa asioita hoitaa ja onko hänen annettava holhoustiliä maistraatille vai ei
- * Ellei edunvalvontavaltuutusta ole, maistraatti määrää edunvalvojan, joka noudattaa Holhoustoimilakia ja jonka harkintavalta on suhteellisen vähäinen
- * Valtuutus antaa vapautta

EDUNVALVONTAVALTUUTUKSEN VOIMAAN SAATTAMINEN

- * Valtuutuksen voimaansaattaminen tapahtuu hakemuksesta maistraattiin, sitä ennen ei rekisteröidä eikä talleteta mihinkään
- * Voi muuttaa niin kauan kuin on kyky ymmärtää oikeustoimen merkitys
- * Valtuutettu voi luopua tehtävästä

MUITA SOPIMUKSIA

- * Sukupolvenvaihdostilanteet: mitä asiakirjoja kukin tarvitsee, millaiset järjestelyt-> kannattaa miettiä tarkasti, mitä sovitaan ja laatia asiakirjat sen mukaan mitä on tarkoitus sopia. Jos osapuolista joku kuolee tai tulee oikeustoimikelvottomaksi täytyy olla selkeä tieto siitä, mitä on sovittu
- * Onko sovittu syytingistä, asumisoikeudesta, asumisoikeudesta valoineen ja lämpöineen, kuuluuko siihen automaattisesti polttopuut tai autopaikka tai varastoa yms
- * Sukupolvenvaihdostilanteessa kannattaa myös tarkistaa testamentit kuntoon, että ne vastaavat sitä, mitä jatkossa halutaan esim. sen suhteen, onko joku saanut ennakkoperintöä tai muuta lahjaa

ERILAISIA SOPIMUKSIA

- * Työsopimus
- * Urakkasopimus
- * Yhtiösopimus
- * Yhteistyösopimus
- * Toimitussopimus
- * Velan antaminen tai ottaminen, saamiset
- * Vakuutukset

MITÄ KANNATTAA HUOMIOIDA

- * Mieti, mihin sitoudut ja mitä seurauksia siitä on, ellei asiat toteudu niin kuin on sovittu?
- * Esim. rakentamissopimus, tai muu urakkasopimus: sopimusten aikataulut ja uhkasakot, maksuaikataulut
- * Tavarantoimitussopimusten vastuut ja korvaukset (esim. maanviljelyntuotteiden toimitussopimukset)
- * Yhtiö- tai yhteistyösopimukset -> konderikot, viivästyksset, vastuut

ERILAISIIIN SOPIMUKSIIN LIITTYVÄÄ

- * Vakuutus sopimukset-> mitkä asiat on oikeasti vakuutettu ja mitkä ovat korvattavia tapahtumia
- * Laskutettavat toimet, tavaran myynti ja työsuorittteet-> riittävä dokumentointi
- * KAIKKIIN SOPIMUKSIIN YHTEISTÄ SELONOTTO JA DOKUMENTOINTI!
- * Tiedä mihin sitoudut ja tee sopimukset kirjallisesti (sähköposti nykyään kätevä väline-> jää jälki)

Lisätietoja ja yhteydenotot

- * Asianajaja, varatuomari Kaija Ruosteenoja
- * Asianajotoimisto Kaija Ruosteenoja Ky
- * Satakunnankatu 15
- * 27510 Eura
- * kr@kaijaruosteenoja.fi
- * 0400 942 294, 0442 650 800